**Despre esența criticii de opera**

*(Costin Popa – 14 februarie 2011)*

Mai deunăzi, un colocviu cordial cu un distins și erudit prieten, imbatabil aficionado liric, mi-a readus în gând unele notații publicate prima oară acum peste 15 ani și reluate în volumul meu „Opera live”. Articolul se intitula „Autoritatea criticii muzicale” și se ocupa de diferitele stiluri de abordare a evaluărilor de voce și, până la urmă, de spectacol.

Lăudam atunci publicistica italiană și franceză, reprezentată prin semnăturile referențiale ale muzicologului Rodolfo Celletti, criticilor Sabino Lenoci (directorul revistei L'Opera), Giorgio Gualerzi (columnist de renume) ş.a., respectiv Sergio Segalini, cel din urmă fiind la acea vreme redactorul-şef al revistei pariziene Opéra International, actuala Opéra Magazine. Mă declaram adeptul fără rezerve al plasării elementelor de estetică vocală ca placă pivotantă a demersului critic. Desigur, totul abordat de la altitudinea profesionalismului autentic, ceea ce impune stăpânirea fără fisură a culturii vocilor și vocalității rolurilor, auz muzical perfect (da, precizarea nu trebuie să surprindă!), exemplară voință deontologică și independență totală, fără imixtiuni din partea promotorilor de imagine, agenților impresariali, caselor de discuri ş.c.l.

Conversația a pornit acum de la lecturarea unor cronici ale aceleiași seri de spectacol, apărute în publicații diferite, una franceză, cealaltă germană. Fiind vorba despre o scenă celebră, cele două articole erau semnate de autori cu mare răspundere în redacții. De fapt, numele nu au nicio importanță, întrucât pun în pagină, cu claritate, liniile directoare ale prestigioaselor reviste de specialitate.

Referitor la eroina titulară, condeierul francez sesiza registrul mediu insonor și inconsistența celui grav, lipsa raportului dramatic în confruntarea dintre vocile de soprană și mezzosoprană, în defavoarea primei. Așa cum, pe vremuri, un muzicolog italian nu s-a sfiit să folosească sintagma „Nemorino la Teba” (observând un glas de extracție pur donizettiană în rolul Radamès din „Aida”), criticul de pe malurile Senei a lansat acum bomba „Mimì la Comedia Franceză”, cu alte cuvinte sancționând un glas liric într-un context dramatic. Pornind de aici, în chip natural, un moment de vârf al derulării muzical-teatrale a fost caustic apreciat drept „criză de nervi de midinetă în loc de declarație de război de primadonă”. Desigur, elemente conjuncturale precum precauțiunile la început de spectacol au fost marcate. Frumusețea vocii sopranei și emoția în tălmăcirea pasajelor lirice au fost subliniate, ca factori pozitivi în derularea serii. Cu toate acestea, concluzia severă a rămas... „eroare de casting”.

Analizând... analiza, remarc preocuparea comentatorului pentru calitățile de omogenitate a glasului, pentru raportul între timbrul artistei și vocalitatea rolului, cu reflectare în lipsa dramatismului la înfruntarea cu rivala sau în momente declamatorii cheie. Cu alte cuvinte, plasează estetica vocală în nucleul evaluării.

Celălalt articol apreciază: „Nu există nicio frază, nicio jumătate de sunet care să nu fi fost reușite perfect, nicio culoare, niciun gest care să nu fi izvorât din (...) muzicalitate”. Sunt consemnate și alte referiri la glas, precum că artista „a reușit o colorizare mai largă în registrul mediu, fără ca notele înalte să sufere”, dar momentul de vârf de care aminteam mai înainte a fost apreciat aici drept „o erupție vocală care a contat ca unul din marile momente pe care un teatru de operă îl poate

oferi”. Concluzia subliniază „tehnica impecabilă și stilistica perfectă”, „înaltul nivel artistic al sopranei”, declarând seara „un eveniment magic”. De la „eroarea de casting" până aici este o lungă cale.

...Un singur spectacol, două versiuni evaluative. Întrucât nu am fost prezent în sală, nu pot înclina balanța. Doar semnalez divergența provenită din stilul de abordare al cronicilor. Și rămân credincios crezului exprimat mai sus, când vorbeam despre coordonatele înaltei altitudini profesionale... cea care generează definitiv și cu putere autoritatea criticii de operă.